

Prorektor

Socialdepartementet
103 33 Stockholm

**Remissvar angående Ändring av det kön som framgår av folkbokföringen
(Ds 2018:17)**

(Ert dnr S2018/03106/FS)

Karolinska Institutet har anmodats att lämna yttrande över Ds 2018:17 Ändring av det kön som framgår av folkbokföringen. Professor Anna Nordenström vid Institutionen för kvinnors och barns hälsa har i samverkan med DSD-teamet vid Karolinska Universitetssjukhuset och det nationella DSD- nätverket utarbetat bifogat yttrande vilket härmed överlämnas.

Beslut i detta ärende har fattats av prorektor Karin Dahlman-Wright efter föredragning av Erik Forsse.

Karin Dahlman-Wright

Erik Forsse

Bilaga

Yttrande avseende betänkandet Ds 2018:17 Ändring av det kön som framgår av folkbokföringen

Sammanfattning

Vi är positiva till att juridiskt könsbyte föreslås vara skilt från medicinsk, psykiatrisk och psykologisk bedömning för vuxna personer med könsdysfori.

Vi uppfattar det som positivt att byte av juridiskt kön nu separeras från medicinska och kirurgiska ingrepp för vuxna.

Vi instämmer med att det ska vara möjligt med juridiskt könsbyte för personer med DSD med stöd av ett läkarintyg från ett DSD-team.

Vi avråder kraftigt mot att unga från 12 års ålder ska kunna ansöka om könsbyte med föräldrars godkännande.

Vi avråder absolut mot att unga från 15 års ålder ska kunna ansöka om könsbyte utan föräldrars/vårdnadshavares godkännande.

Vi uppfattar det som anmärkningsvärt att åldersgränsen 12 år står kvar i detta förslag trots att BLF och BLF D&E samt Nationella DSD Nätverket anfört skäl till varför det är en för låg ålder i tidigare remissomgång.

Angående lagförslag om byte av juridiskt kön

Individer med avvikande könsutveckling

Personer med medfödd avvikelse i könsutvecklingen behandlas separat i lagförslaget, vilket är positivt. Beslut om medicinsk, hormonell och kirurgisk behandling samt juridiskt kön måste kunna individualiseras för denna grupp. Beslut tas av läkare i samråd med patient och föräldrar. Patientens rätt till självbestämmande skall beaktas. Dessa medicinska ingrepp bör därför inte regleras i lag. Vi instämmer med att det ska vara möjligt med juridiskt könsbyte med stöd av ett läkarintyg från ett DSD-team.

Det är viktigt och positivt att lagförslaget omfattar könsbyte för person med avvikelse i könsutvecklingen. Det rör sig om en patientgrupp med helt andra förutsättningar där beslut om könstillhörighet kan ha tagits efter utredning i nyföddhetsperioden. Vi tillstyrker att ansökan görs av förälder eller med föräldrars godkännande och läkarintyg som styrker barnets könsidentitet och att bytet är förenligt med barnets vilja, med beaktande av barnets ålder och mognad.

Detta framgår i § 2 och 4 i lagförslaget. Enligt texten i promemorian på sidan 42 hänvisar man till endast § 2 vilket behöver korrigeras.

Angående lagförslag om byte av juridiskt kön

Personer utan avvikande könsutveckling

I förslaget anges att en vuxen individ, 18 år och äldre, ska kunna byta juridiskt kön genom att själv ansöka om detta vid skatteverket. Vi uppfattar det som positivt att byte av juridiskt kön

nu separeras från medicinska och kirurgiska ingrepp för vuxna. Det skall dock beaktas att incidensen av könsdysfori har ökat kraftigt under de senaste åren, och personer som önskar byta juridiskt kön men inte genomgå medicinsk behandling eller kirurgi har blivit allt vanligare. Det är möjligt att det rör sig om en helt ny diagnoskategori, vi har därför inte möjlighet att på ett övertygande sätt bedöma i vilken utsträckning dessa personer kommer vilja byta tillbaka till det ursprungliga könet i framtiden.

För barn och ungdomar är situationen betydligt annorlunda. För barn och ungdomar är aspekter av mognad och att individen till fullo ska kunna förstå konsekvenserna av sina beslut och handlingar viktiga. Antalet personer som söker med könsdysfori har ökat kraftigt även bland ungdomar. Sannolikt är detta en ny diagnosgrupp som vi inte med säkerhet kan förutse utvecklingen för. Det är känt sedan mer än ett decennium att det är betydligt vanligare att en ungdom med könsdysfori, och som uttrycker önskan att byta kön, stannar i det ursprungliga könet när puberteten startar. I vetenskapliga tidskrifter anges att 80% stannar i det biologiska könet, medan endast 20% går vidare med könsbyte. **Det kan därför inte anses förenligt med vetenskap och beprövad erfarenhet att ungdomar under 15 år skall ges möjlighet att byta juridiskt kön utan föregående psykiatrisk, psykologisk och medicinsk utredning.** Vi anser att det kan ifrågasättas att lagförslaget ser till barns och ungdomars bästa. Det kan inte anses vara att ta hänsyn till barnets/ungdomens bästa att lämna en ung person ensam, eller tillsammans med förälder, med så komplicerade beslut som ett byte av kön innebär. Även om det gäller byte av ett administrativt nummer som indikerar vilket kön individen har och inte medicinska åtgärder har ett sådant byte inte negligerbara effekter på en ungs situation och utveckling. Hur kommer personer med ett personnummer i passet som inte överensstämmer med det kroppsliga könet att bemötas vid till exempel internationella resor?

Ålder vid vilken unga skall ha rätt att ansöka om juridiskt könsbyte

Könsbyte, även byte av personnummer, är ett stort beslut. Om ett könsbyte ska bli en positiv process för personen i fråga är det avgörande att man har stöd från familj och nära anhöriga. Det är viktigt att inte lämna en ungdom ensam i en så komplicerad beslutsprocess.

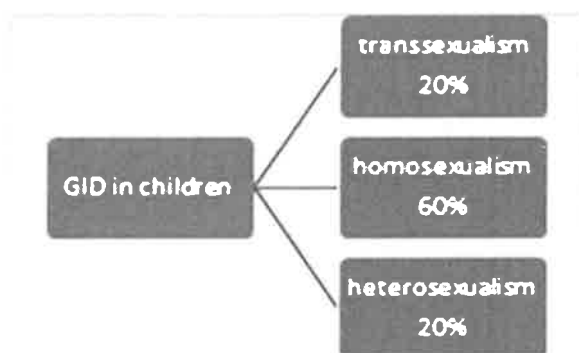
Det beskrivs att information om processen ska tillhandahållas av skatteverket. Det är sannolikt att en omogen tonåring inte klarar av att ta till sig skriftlig information till alla delar. Det är inte korrekt att beskriva det som att det endast är en personnummer-ändring eftersom det kan vara en minst lika komplicerad psykosocial process att erkänna för sig själv och omgivningen att man vill byta tillbaka till det ursprungliga könet. **Det är inte tillräckligt att hänvisa till att den unga inte måste skyddas mot ett felaktigt beslut eftersom det går att ändra könstillhörigheten igen.** Svårigheter kan uppkomma i processen, vilket understryker att en ung person inte ska göra detta utan stöd från familj eller annan nära person, eller om detta inte är möjligt, stöd av socialtjänsten och psykiatrin som har specialkompetens på området och kan bedöma eventuell övrig situation såsom co-morbiditet med mm.

Det är viktigt att vara medveten om att personer med oklar könstillhörighet i inte ovanliga fall har andra psykiatriska diagnoser som komplicerar bedömningen.

Mognad är beroende av många faktorer bl.a. pubertetsutvecklingen vilken kan variera betydligt i ålder. Inte alla individer har genomgått, eller ens startat pubertet vid 15 års ålder. Det är känt att förmågan att bedöma konsekvenserna av beslut eller av en handling inte är fullt utvecklad förrän vid 20-25 års ålder.

Internationellt avråder man från att låta unga personer som inte har kommit i puberteten att genomföra könsbyte eftersom det är vanligare att prepubertala barn ångrar sig och vill stanna i sitt ursprungliga kön i och med puberteten än att de vill gå vidare med könsbyte.

Vetenskapliga artiklar anger att 80% stannar i sitt ursprungliga kön och 20 % går vidare med könsbytet. Av de som beslutar att inte byta kön blir $\frac{1}{4}$ heterosexuella och $\frac{3}{4}$ homosexuella (Referenser: Wallien Cohen-Kettenis, Psychosexual Outcome of Gender Dysphoric Children. J. Am. Acad. Child and Adolesc. Psychiatry, 2008;47(12):1413Y1423.) (Steensma TD, Kreukels BP, de Vries AL, Cohen-Kettenis PT. Gender identity development in adolescence. Horm Behav. 2013 Jul;64(2):288-97. doi:10.1016/j.yhbeh.2013.02.020. Review.)

En prospektiv uppföljningsstudie av pojkar med uttalat könsatypiskt beteende visade att 75-80% var homosexuella i ung vuxen ålder men ingen hade önskan om att byta kön (Green, The Sissy Boy syndrome: The development of homosexuality 1987).

Av dessa, ovan nämnda, skäl ser vi inte att det är förenligt med vetenskap och beprövad erfarenhet att göra avsteg från 15 års ålder som gräns för könsbyte. Ansökan om juridiskt könsbyte med föräldrarnas godkännande bör därför vara möjligt vid 15 års ålder.

För barn mellan 12 och 15 års ålder anser vi av ovan nämnda skäl att det är direkt olämpligt att tillåta juridiskt könsbyte. Detta bör endast komma ifråga efter noggrann utredning ur psykologiskt psykiatriskt och medicinskt perspektiv vid klinik med gedigen erfarenhet av sådana utredningar.

Varaktig önskan om byte av könstillhörighet

Hur kan man enligt förslaget säkerställa att personer över 15 alltid har det stöd de behöver och att könsbytet inte är en del i annan psykosocial eller psykiatrisk problematik? Om föräldrarna inte samtycker till ett byte så kan barnet antas ha än större behov av hjälp och stöd enligt vår erfarenhet. Det är inte hänsyn taget till detta i lagförslaget som endast anger: Endast om barn över 15 år söker själva skall socialstyrelsen vara involverad.

Det förefaller anmärkningsvärt att skatteverket ska besluta när någon ansöker första gången, även om personen är ett barn, dvs. över 12 år. Om personen i fråga sedan ändrar sig ställs däremot krav på utredning och bedömning.

Vad menar man med att antagandet att en person kommer att leva i samma könsidentitet även i framtiden ska baseras på? Vilken utredning skall krävas och vilken instans skall genomföra den? Hur bedöms enligt lagförslaget att en persons önskan om ändring av könstillhörighet är varaktigt?

Det är viktigt att vara medveten om att personer med oklar könstillhörighet i inte ovanliga fall har andra psykiatriska diagnoser som komplicerar bedömningen. Det finns idag BUP enheter som har den kompetens som krävs.

DSD teamet på Karolinska

och

Nationella DSD teamen i Sverige
genom

Anna Nordenström
Barnendokrin och medfödda metabola sjukdomar
Karolinska Solna